

Nr 24.

Ankom till riksdagens kansli den 17 mars 1936 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ändring i gällande bestämmelser angående besvär över förslag till organist- med flera befattningar.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 480, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Pehrsson* i Göteborg hemställt, att riksdagen ville besluta att bestämmelserna, att besvär över förslag till organist- och klockarbefattningar och till lärartjänster vid folkskola och till förenade sådana tjänster endast må anföras, sedan valet eller tillsättningsåtgärden skett, måtte upphävas och att besvär måtte i vanlig ordning få anföras över upprättandet av förslag till nämnda tjänster.

I fråga om de skäl, som föranlett motionärens hemställan, får utskottet, i den mån redogörelse för desamma ej lämnas här nedan, hänvisa till motionen.

Beträffande organist- och klockarbefattningarna må jämväl hänvisas till den redogörelse för klockarinstitutionen, som upptagits i utskottets denna dag avgivna utlåtande nr 23.

Enligt lagen den 6 april 1894 angående ändring i gällande stadganden om tillsättning av organist- och klockarbefattningar skall förslag till organist- eller klockarbefattning eller till båda dessa befattningar, om de äro förenade, upprättas av församlingens kyrkoråd. Där organist- eller klockarbefattning eller båda dessa befattningar enligt fattat beslut skola vara med folkskollärartjänst förenade, skall förslag till de förenade tjänsterna upprättas av församlingens kyrkoråd och skolråd såsom ett gemensamt kyrko- och skolråd. (Förslaget skall upptaga tre sökande, se regeringsrättens årsbok 1924 s. 95.) Val mellan de å förslag uppförda förrättas sedan å kyrkostämman. Besvär över förslag må ej anföras, innan val ägt rum och blivit behörigen kungjort. Besvären skola anföras hos vederbörande domkapitel, vars beslut kan i vanlig ordning överklagas hos Kungl. Maj:t.

I kungörelsen den 4 maj 1894 angående förbud att samtidigt söka flera organist- och klockarbefattningar stadgas, att sökande till organist- eller klockarbefattning eller till båda dessa befattningar, om de äro förenade, icke samtidigt må vara sökande till annan tjänst av lika beskaffenhet med den tjänst, varom fråga är, eller med någon däri ingående befattning. Sker det,

skall han anses obehörig till varje av de sökta tjänsterna. Enahanda påföljd inträder om någon, innan av honom över förslag eller val till den sökta tjänsten anförda besvär blivit genom laga kraft ägande utslag avgjorda, anmäler sig såsom sökande till annan tjänst av den beskaffenhet, varom nyss sagts.

Närmare föreskrifter huru förfaras skall vid tillsättning av folkskollärartjänst jämte därmed förenade organist- och klockarbefattningar lämnas i stadgan den 4 maj 1894. Kyrko- och skolrådet äger att för folkskollärarbefattningen förelägga de sökande undervisningsprov; och skola de, vilka det sålunda åligger att fullgöra undervisningsprov, jämväl avlägga prov för organist- och klockarbefattningarna. Kyrko- och skolrådet har att, då undervisningsprov ej förelägges de sökande, senast inom trettio dagar efter ansökningstidens utgång, men eljest inom lika många dagar, sedan den för avläggande av förutnämnda prov bestämda tiden förflutit, på förslag uppföra tre av de sökande. I samband med förslaget upprättande skall kyrko- och skolrådet utsätta de dagar, då de å förslaget uppförda, vilka icke redan avlagt prov för organist- och klockarbefattningarna, ha att fullgöra sådana prov. Underlåtenhet att fullgöra dessa prov utgör icke hinder för sökande att vid valet komma under omröstning. I stadgan upptagas vidare bestämmelser om besvär samt förbud att samtidigt söka flera befattningar, vilka bestämmelser motsvara de ovan upptagna i lagen den 6 april 1894 och kungörelsen den 4 maj 1894 förekommande. Vad i stadgan föreskrives i fråga om klockarsyssla skall även äga tillämpning å kyrkosångarbefattning, som skall vara förenad med folkskollärartjänst.

I fråga om tillsättandet av ordinarie folkskollärartjänst, som icke är förenad med någon av förutnämnda kyrkliga befattningar, gälla följande bestämmelser i folkskolestadgan den 26 september 1921:

Tjänsten sökes hos skolrådet, som äger förelägga sökande undervisningsprov. Sedan den för provs avläggande bestämda tiden gått till ända eller, då prov ej förelagts, efter ansökningstidens utgång skall skolrådet på förslag uppföra tre av de sökande. Val bland de å förslaget uppförda förrättas därefter å kyrkostämman. Över olagligheter, begångna vid upprättande av förslag eller vid val eller vid tillsättning i annan ordning av lärare, må, sedan valet eller tillsättningsåtgärden skett och behörigen kungjorts, besvär anföras hos domkapitet, vars utslag kan i vanlig ordning hos Kungl. Maj:t överklagas. Sökande till ordinarie lärartjänst må ej, förrän förslag blivit upprättat eller, därest han blivit å förslaget uppförd, val ägt rum, anmäla sig såsom sökande till sådan tjänst inom annat skoldistrikt, vid äventyr att, därest han ej, före förslaget upprättande, skriftligen återkallar sin ansökan till den först sökta tjänsten, anses obehörig till varje av dessa tjänster. Samma påföljd inträder om den, som anført besvär över förslag till en av honom sökt ordinarie lärartjänst eller över valet till eller tillsättningen av tjänsten, an-

måler sig som sökande till dylik tjänst inom annat skoldistrikt, förrän besvären blivit genom laga kraft ägande utslag avgjorda.

Beträffande biträdande lärare vid folkskola och lärare vid mindre folkskola samt extra ordinarie lärare vid folkskola gälla i huvudsak samma regler, dock att skolrådet här även företager val av läraren.

I detta sammanhang bör erinras om att kyrkostämman även för det fall, att kyrkofullmäktige finnas, har att taga befattning med ärenden om tillsättande av lärarbefattning, med vilken är förenad organist- eller klockarsyssla eller båda dessa sysslor eller kyrkosångarbefattning, så ock tillsättande i annat fall av organist-, kyrkosångar- eller klockarbefattning. I de fall, då jämlikt lagen den 6 juni 1930 om skolstyrelse i vissa kommuner handhavandet av folk- och fortsättningsskoleväsendet överflyttats på den borgerliga kommunen, ankommer det på folkskolestyrelsen att tillsätta lärare, dock ej där fråga är om lärarbefattning, med vilken är förenad organist- eller klockarsyssla eller båda dessa sysslor eller kyrkosångarbefattning.

De ovan angivna reglerna om tillsättning av folkskollärare ha sin motsvarighet i bestämmelserna om tillsättning av småskollärare.

I förevarande motion anföres — efter omnämnande av ovan omförmälda bestämmelser, att besvär över förslag icke må anföras innan val ägt rum och blivit behörigen kungjort — bland annat:

Avsikten med dessa bestämmelser torde ha varit, att tillsättningsförfarandet skulle förenklas och påskyndas. Motsatsen torde dock i många fall inträffa. Anfördes besvär, torde de i ett flertal fall gälla förslaget. Skedde slutlig ändring i förslaget, skulle hela förfarandet med prov och val, vilket i större församlingar vore förenat med icke ringa omgång och även kostnader, ånyo företagas. Och det vore ingalunda omöjligt, att besvär ånyo anfördes, denna gång över själva valet. Det hela kunde draga en tid av åtskilliga månader, varunder tjänsten i fråga finge uppehållas genom tillfällig vikarie. Under tiden skärptes lätteligen motsättningarna inom församlingen mellan de grupper, som stode bakom envar av de sökande, och agitationen vållade slitningar, som jämväl kunde bli till men i tjänsten för den slutligen utnämnde. Finge besvär anföras i första hand över förslaget, skulle hela tillsättningsförfarandet förenklas och tid vinnas, och ingen annan skulle behöva avlägga prov med därmed förenade kostnader än den, som komme under slutligt val.

I en vid 1932 års kyrkomöte väckt motion föreslogs, att kyrkomötet måtte framlägga förslag om sådan förändrad lydelse av lagen den 6 april 1894 angående ändring i gällande stadganden om tillsättning av organist- och klockarbefattningar, att besvär över förslag skulle kunna anföras icke såsom nu efter utan i stället före valet samt att val alltså, där besvär anförts, icke finge hållas, förrän förslaget vunnit laga kraft.

Efter hemställan av särskilda utskottet anhöll kyrkomötet i skrivelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t ville för kyrkomötet framlägga förslag an-

gående sådan ändring av lagen den 6 april 1894, som kunde vara ägnad att tillmötesgå motionärernas framställning.

Denna skrivelse är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

I samband med det beslut om statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet, som fattades vid 1935 års riksdag, godkände riksdagen vissa allmänna grunder för statsbidrag till avlöning av lärare vid folkskoleväsendet, att träda i tillämpning från och med den 1 juli 1936. Bland dessa allmänna grunder förekom följande stadgande:

Sedan preliminärt förslag till tillsättande av lärartjänst av skolråd upprättats, skall statens vederbörande folkskolinspektör avgiva yttrande däröver. Kommer skolrådet vid förslagens slutliga upprättande till annat resultat än folkskolinspektören, skall ärendet hänskjutas till domkapitlet, som då har att upprätta förslaget.

Nu angivna bestämmelser om folkskolinspektörens och domkapitlets medverkan vid förslags upprättande skola ej tillämpas i skoldistrikt, vilka enligt särskilt beslut av Kungl. Maj:t undantagits från den ställiga inspektionen.

Utskottet vill icke bestrida, att olägenheter i vissa fall kunna uppkomma med den nu gällande ordningen för besvärns anförande vid här ifrågakvarande tjänstetillsättningar. Sålunda måste, därest anförda besvär bifallas, valet eller tillsättningsåtgärden upprepas. För de fall, då tillsättandet ankommer på folkskolestyrelse, kunna likväl olägenheterna icke sägas vara av någon större betydelse. Å andra sidan är emellertid den av motionären föreslagna anordningen behäftad med åtskilliga påtagliga nackdelar. För de helt naturligt synnerligen vanliga fall, då besvär överhuvud icke anföras, skulle tiden för tillsättningsförfarandet förlängas genom att utgången av besvärstiden i fråga om förslaget måste avvaktas. Det bör därvidlag särskilt beaktas, att sökande, som uppsatts på förslag, är förhindrad att söka annan liknande befattning under tiden till dess val skett. I de fall, då besvär anfördes över förslaget, skulle nämnda förbud medföra, att alla de å förslaget uppförda bleve bundna till dess besvären avgjorts, vilket om besvären fullföljdes i högsta instans kunde dröja avsevärd tid. Vidare kunde, om särskilda besvär över förslaget medgäves, dubbla besvär förfaranden uppkomma — först över förslaget och sedan över valet.

Utskottet.

Vad angår folkskollärartjänster lär den av riksdagen år 1935 godkända anordningen, enligt vilken förslaget skall underställas domkapitlets prövning för den händelse skolråd och folkskolinspektör icke äro ense om förslaget, komma att i de allra flesta fallen tillgodose motionens syfte. Det torde nämligen kunna antagas, att sådan oenighet uppkommer just i de fall, då besvär med fog skulle kunna anföras över förslaget. Över domkapitlets förslag finnes i sådant fall besvär rätt i vanlig ordning. På grund härav anser sig utskottet icke övertygat om att den av motionären föreslagna anordningen skulle i fråga om folkskollärartjänster medföra i det stora hela mera till-

fredsställande resultat än den nuvarande ordningen. En ändring av besvär-förfarandet i den av motionären angivna riktningen skulle för övrigt nödvändigöra en rätt genomgripande omläggning av hela tillsättningsförfarandet beträffande folkskollärare och småskollärare.

Förfarandet vid tillsättning av organist- och klockarbefattningar bör av lätt insedda skäl så nära som möjligt ansluta sig till förfarandet vid tillsättning av folkskollärartjänster. Det må även anmärkas att, såsom av utskottets redogörelse framgår, den i motionen framförda frågan, i vad angår klockare och organister, redan genom skrivelse av 1932 års kyrkomöte bragts under Kungl. Maj:ts prövning.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 mars 1936.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman*, *Anderson* i Hägelåkra*, *Klefbeck*, *Velander**, *Norling*, *Henriksson* och *Verner Andersson*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist** och *Nilsson* i Antnäs*, fru *Östlund* samt herrar *Olsson* i Rimforsa, *Olsson* i Mellerud, *Johansson* i Bro och *Johnsson* i Kalmar.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.